

Megjelenik minden
hónap 10-ikén, leg-
alább is 3½ nagy
nyolczadrét ivnyi
tartalommal; időn-
ként szövegközi áb-
rákkal illusztrálva.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI KÖZLÖNY.

HAVI FOLYÓIRAT

KÖZÉRDEKŰ ISMERETEK TERJESZTÉSÉRE.

E folyóiratot a
társulat tagjai az
évdj fejében kap-
ják; nem tagok
részére a Pótfüze-
tekkel együtt elő-
fizetési ára 6 forint.

XXVI. KÖTET.

1894. JANUÁRIUS

293. FÜZET.

Az oktatásról egészségügyi szempontból.

Az öntudat korán jelenkezik a gyermekben; környezetét megismeri, az idegenektől meg tudja különböztetni; ismeretekre korán teszen szert. Az agyvelő tevékenységre szorul, mint akár az izom és a mirigy, mert a nélkül nem fejlődik. De ez a körülmény fel nem jósítja a nevelőt a korai befogásra. A gyermek érzékelés útján szerzi első ismereteit, az érzéklések tapasztalatokra vezetnek, tehát a tapasztalat az ismeret szülőanyja. Maga a faj is ezen az úton szerezte ismereteit. Ez oknál fogva ügyet kell vetnünk a faj művelődése történetére, a művelődés fejlődésének egyes szakaszaira, egy szóval a művelődés fizioiogiájára. Míg nem ismertük a növények fizioiogiáját, vaktában úztük a természetet, vagy egyszerűen rábíztuk a bölcs természetre. De a mióta hehatottunk a természet titkaiba, a mióta ismerjük a növények fejlődésének, táplálkozásának mivoltát, azóta a föld termőerejét megszázszoroztuk. A földművelés bizonyítja a kultura térhódítását. Ha a nevelés terén is előbbre kívánunk jutni egy lépéssel, kell, hogy érvényesítsük a nevelés fizioiogiáját. Az ember anatómiája, fizioiogiája már rég nem rejtvény, nem titok, de a nevelés története tanuskodik róla, hogy még ma is mellőzzük. Igaz ugyan, hogy a fizioiogia még mindig fejlődésben van, még mindig távol állunk az élettani problémák megfejtésétől, de azért már rendelkezünk annyi élettani ismerettel, a mennyi szükséges arra, hogy a nevelést ellentétbe ne hozzuk a természetes fejlődés törvényeivel, hogy az emberből melegágyi növényt ne csináljunk, hanem jól megtermett valóságot, a ki könnyen el tudjon bánni az élet nehéz feladataival. Különbben mellékesen mondom, hogy e feladatokat nem maga az élet teszi nehezzé, tehát azok nem szükségképen nehezek, hanem a társadalmi intézmények tökéletlensége teszi azzá. A természet rendje szerint könnyűek az életfeladatok, tehát a társadalmi rendnek azt lehetővé kell tennie.

A mai oktatás összetéveszti a tanulás eszközeit a kész ismeretekkel és megfordítva, pedig a sikeres nevelésre nagy hatása van

Katona Béla
Beeskemét

a helyes megkülönböztetésnek. Mik azok az ismeretek, melyeket a gyermek magával viszen az iskolába tanköteles korában? És mik a tanulás eszközei? Végre, hol kezdjük az iskolában: az eszközökön, vagy az ismereteken?

A gyermek hat-hét éves korában, mikor a népnevelési törvény rendelkezése szerint az iskolába adjuk, meglehetősen tömeg ismerettel rendelkezik, a mire részint tapasztalat, részint utánzás útján tett szert, tehát önképzés útján. Az oktatásnak számolnia kell ezzel az önképzéssel és továbbfejlesztésével. A beszéd, a beszéddel járó szókincs és fogalomkör, mellyel a gyermek rendelkezik, tanúságot teszen a meglehetősen nagy ismeretkörről. Minél műveltebb a nép, minél műveltebb a család, és minél jobban foglalkoznak a gyermekkel, annál nagyobb ez az ismeretkör. Ha iskolába adjuk a gyermeket, nem szabad az önképzés sorából kiragadni, mint a hogy egy szervet sem szabad rendes kerékvágásából kikökkenteni, mert akkor egyrészt útját álljuk a természetes fejlődésnek, másrészt szárnyát szegjük a kedvnek. Kedv nélkül pedig nincsen sikeres tanulás, a mint általában nincsen rendes szervi működés jó közérzet nélkül. A magára hagyott gyermek megismerkedik a családdal, a háztájjal, a környezet szokásaival, a réttel, a mezővel a rajtok lévő virágokkal, a csillagos éggel. Új szókat, a melyekkel új fogalmakra teszen szert, könnyen és jó kedvvel tanul; ha valamit nem tud, ha valami újjal találkozik, kérdést intéz a felől a nagyobbakhoz, és emlékezetébe vési játszva. A mi érdekli, a mit meg akar tudni, és a mit megért, azt jó kedvvel, örömmel iktatja be ismereteinek tárházába.

Hogy testi és értelmi fejlődése ki ne zökkenjen a rendes kerékvágásból, hogy az értelmi táplálék vérré váljék, ezen a nyomon kell a gyermeket vezetni. A meglevő ismereteket erősítsük és öregbítsük, új ismeretekkel gyarapítsuk, de mindig olyképen, hogy saját érzéklése, saját tapasztalata, saját okoskodása vezesse rá. Ez az elv felelet egyszersmind arra a kérdésre, hol kezdje az iskola: a tanulás eszközein, vagy az ismereteken? Az ismereteken. A gyermek tudnivágyása, érdeklődése minden iránt, a mit lát és hall, a mi körülötte végbemege, arra bírnak bennünket, hogy újabb anyaggal szolgáljunk neki ismeretkörének tágítására, még pedig azon a nyomon, a melyen addig haladt. Járatlan útra ne vezessük, mert vagy eltéved, vagy kedvét veszti, de mindenesetre elmarad, vagy csak nagy nehezen halad előre. Halasszuk tehát későbbre a tanulás eszközeit.

Még arra kell felelnem, mik a tanulás eszközei? A beszéd, vagyis az anyanyelv, meg az írás-olvasás. Meg lehetne még említeni a számvetés elemeit. De mivel a fogalmak nemcsak a tárgyak minőségére, de mennyiségére is kiterjednek, és a fogalmak ismertető jelei

közé nemcsak a minőséget, hanem a mennyiséget jelentő szavak, azaz a számok is tartoznak, látnivaló, hogy a számvetés, meg a számjegyek megismerése beilleszkedik a beszédbe, meg az írás-olvasásba. A számolás épen úgy megelőzi a számjegyek ismeretét, mint a beszéd az írás-olvasást. Az oktatás során tehát meg kell tartanunk e rendet, ha a természetes fejlődés sorát, és így magát a fejlődést megbontani nem akarjuk.

E fejtegetés során kitűnt, hogy elsőség illeti az ismeretterjesztést az oktatás terén, de mivel az ismeret közlője a beszéd, ez a sorrendben azzal egyenlő rangú. De az írás-olvasás csak azután következik másodsorban. Írás-olvasás nélkül ^{is} ismeretre lehet szert tenni, a mint bizonyítják a hat éves gyermekek, továbbá az írni-olvasni nem tudó felserdültek és maga az emberi nem művelődéstörténete. Mert addig is jelentékeny ismerettel rendelkezett az ember, míg az írás-olvasás mesterségét nem ismerte.

Ennélfogva nem szükséges gőzerővel hozzálátni az írás-olvasás tanításához hat éves korban, mert az ismeretkört a nélkül is gyarapíthatjuk, és mert egészségteni szempontból nem is szabad, ha csak az írás-olvasás tanításának módszerét meg nem változtatjuk. A test fejlődése az értelem fejlődésével szervi kapcsolatban van, épen úgy mint a gyümölcs fejlődése a virágával. Ha az értelem művelése karöltve jár a test gyarapodásával, akkor ép embert nevelünk, de ha a test gyarapodása szenved, akkor homokra építünk.

Már Plátó hangsúlyozta, hogy a testi és értelmi nevelés karöltve járjon és az azóta letűnt 2322 évnek daczára feláldozzuk a test fejlődését az értelmi idomításnak. És milyen ez az értelmi idomítás! Olyan, a mely nem az ítélet gyarapodására vezet, hanem ellenkezően, gyengítésére. Az írás-olvasás mesterségének megtanulása nemcsak a szemre nehezedik nagyon, hanem a csontvázra, az izomzatra, a tüdőre, a szívre, egy szóval az egész testre, tehát megbénítja a rendes fejlődést. Hosszas ülést, egy helyre szegzést, lehorgasztott fejjel közelrelátást el nem bír a fejlődésben levő gyermeki szervezet. A magára hagyott gyerek játszik, szaladgál, szabadban szeret tartózkodni és játszva tanul, tehát ösztönét követve teljesíti mindazt, a mi testi és értelmi gyarapodását előmozdítja. Az iskola padjához szegzett, az értelmi idomításra kárhoztatott elesik életföltételeitől. Izgemozog az iskola padján, orrával a papirost éri, dereka megfájul, válla és gerincze elferdül, lélekzete elszorul, mellkasa összeesik és szeme meggyengül. A hat éves gyerek szervezete még nagyon messze esik a megéréstől, még nagyon sok istápolásra szorul, azért, ha természetes fejlődését megakasztjuk, érett korában satnya vázzal találkozunk.

Hagyjuk tehát az írás-olvasás mesterségét későbbre, és vezessük testi és értelmi fejlődését úgy, a mint illik. Nyolcz-kilencz éves korban hozzáláthat, de akkor sem a mostani módszer szerint. Manap a láb alkalmazkodik a cipőhöz, nem pedig a cipő a lábhoz, minek következtében elnyomorékosodik a láb. E hasonlat ráillik az írás-olvasás tanításának mai módszerére. A szem alkalmazkodik a betűhöz, nem pedig a betű a szemhez, minek folytán szemnyomorékokká válunk. Kezdetben csak méteres betűkkel ismertessük meg a növendéket, még pedig nagyobb távolságból. A gyermekszem ép szem, ellát jó messzire. Ha megismerkedett a betűkkel, a betűk egymáshoz illeszkedésével, akkor maga is táblára vetheti, de megint csak nagy alakban. Később papirosra vetheti, de nem a manap megszokott hajszal-finomsággal és mikroszkópi aprósággal. Ha azután írást vagy nyomtatást adunk kezébe, ügyet kell vetnünk arra, hogy jókora öreg betűkből álljon, mert tudjuk, hogy minél ismeretlenebb és minél kisebb a tárgy, annál közelebb emeljük szemünkhöz, ellenben minél nagyobb a tárgy és minél jobban megbarátkoztunk vele, annál távolabb tartjuk a szemünktől. A [gyakorlott olvasó illő távolból olvas, ha ugyan az iskola meg nem nyomorította szemét, a gyermek orrával éri a könyvet, pedig messzirelátó. Ha két egyforma jó szemű embernek, még pedig egy kezdőgyermeknek és egy gyakorlott felserdültnek kezébe adunk egy rossz nyomású könyvet, vagy apróírást levelet, tapasztalni fogjuk, hogy a sillabizáló gyerek beleüti az orrát, a másik meg kényelmes távolból olvas. Tehát nagy betűkön kezdje a növendék, és csak lassan, fokozatosan lásson kisebbeket, de sohasem a manap használt garmond, bourgeois vagy petit betűket és a mikroszkópi irottakat.

Igy nemcsak szemét védjük meg, de egyéb szerveit is. Kikerüljük a lehorgasztott fővel ülés nyomán járó vértódulásokat, orrvérzéseket, fejfájásokat. A fejfájás sok oknál fogva jelenkezik az iskolában: így megerőltetésből, megterhelésből, széndioxid, tüdő-ptómén és egyéb gázok belélekzéséből hiányos [szellőztetésnél, a most tárgyalt írás-olvasásnál pedig a szemnek szertelen alkalmazkodásából és vértorlásból. Kikerüljük végre az említettem váll- és gerinczelferdüléseket.

Plátó szerint a »nevelés célja a jó és a szép, a testi és az értelmi összhang. A gyermeket az első három esztendőben csak testileg kell nevelnünk, 3—6 évig történetek elbeszélésével, 7—10-ig testgyakorlattal, 11—13-ig olvasás-írással, 14—16-ig költészettel és zenével, 16—18-ig számtannal, 18—20-ig fegyverforgatással. Ezzel vége szakad a hősi nevelésnek. A filozófiai nevelésre azonban még további tíz esztendő fordíttassék«. Ha nem is érték egyet mindenben

Plátóval, de abban elfogadom nézetét, hogy hat éves korban nagyon korai az írás-olvasás tanítása.

A tanulás eszközei közül tehát az írás-olvasás nem való a tanköteles kor első esztendejére; nem marad akkorára tehát csak egy eszköz, t. i. a beszéd. Az anyanyelv az az eszköz, a melynek segítségével a magára hagyott gyerek tanul, minden új szóval tágul fogalomköre. A fogalmakkal tágul képzetköre is, a miből következik, hogy mikorára iskolába adjuk, már akkorára jelentékeny ismeretekkel rendelkezik. Az oktatás hivatása ezeknek az ismereteknek gyarapítása, öregbítése, de mindig csak az önképzés útján, nem pedig a recipiálás, a tölcserezés útján. Az önképzés a tapasztalat, a szemlélet és az okoskodás eredménye, tehát közvetlen tanulás, a közönséges oktatás pedig az oktató tapasztalatából, szemléletéből és okoskodásából fejlődött, tehát kész elveket és szabályokat nyújt, nem pedig megfajítottakat. Az ilyen tanulás közvetett, és így nem a megfigyelés és az ítélet öregbítésére szolgál, hanem csak az emlékezet megterhelésére. A mit a magára hagyott gyerek tanul, tehát a mit önképzés útján tanul, az megfelel a természetes fejlődés elvének, megfelel a testi és értelmi táplálkozás fiziológiájának. Szándékosan mondom testi és értelmi táplálkozásnak, mert a régi felfogás, a mely külön testi, és külön értelmi táplálkozást ismer, helytelen. Minthogy gondolkozásunk és okoskodásunk szerve, az agyvelő, testünknek csak oly alkotórésze, mint akár a szív, akár a gyomor, lévén testünk számtalan szervekből egybeállított egységes egész; és minthogy a táplálkozás műveletében nemcsak gyomrunk és zsigereink vesznek részt, hanem agyunk is; minthogy végre gondolkozásunk és okoskodásunk műveletében, azaz értelmi működésünkben nemcsak agyunk vesz részt, hanem a többi szervek is közreműködnek, mert vérkeringés, lélegzés, emésztés nélkül nincsen agyműködés: nyilvánvaló, hogy az a táplálék, a mi testi fejlődésünk előmozdítására szolgál, egyszersmind táplálékul szolgál értelmi fejlődésünknek is, viszont a mi értelmi erőnket gyarapítja, egyszersmind testi erőnk öregbítését is előmozdítja. Ebből az elvből következik az is megfordítva, hogy ha testi vagy értelmi eleségünk hiányos, fogyatékos, túlságos, vagy bármi oknál fogva helytelen, akkor nemcsak testi, hanem értelmi zavarok is állanak elő. Testünk szerkezetét olybá vehetjük, mint egy elektromos telepet, melyből hacsak egy csavar hiányzik is, vagy melynek vezetéke hacsak egy helyen romlik is meg, többé nem vezeti az elektromosságot. A nevelés körül tehát ügyet kell vetnünk erre az élettani elvre, mert különben emésztési zavarok állanak elő, ennek nyomán pedig fejlődési zavarok, melyek nemcsak értelmi tehetségünk csökkenésére, hanem testi épségünk megromlására is vezetnek.

A mint az imént mondtam, a tanulásnak csak egy eszköze marad az oktatás legeslegelejére, tudniillik a beszéd. A beszédgyakorlat sokkal hatékonyabb eszköze az ismeret bővülésének, az emlékezet gyarapításának, mint sokan első tekintetre gondolnák. És meg van az a haszna, hogy könyv nélkül megyen végbe, tehát a szemet s a szemmel együtt a többi szerveket is kiméli és az emlékezetet sem terheli, végre az anyanyelv kezelésére és elsajátítására vezet. A mai oktatás egyik kiváló ferdesége a könyv nélküli tanulás, mely a legalsó fokon kezdődik és a legfelső fokon végződik. A pedagógusok nagyra vannak vele és észfejllesztőnek és emlékezet-gyarapítóknak tartják. Ha az volna, akkor a mai rendszer nagyon eszes és erős emlékezetű embereket teremtene. De az iskolai statisztika az ellenkezőről tanuskodik. Négy-öt éves kortól 20—24 éves korig tart e kiválónak tartott észgimnasztika. És mi az eredménye? Az, hogy az iskolából kikerültek itélete nem valami erős lábón áll, és az emlékezet már 30—40 éves korban, tehát a delelőn kezd rohamosan gyengülni.

Az alsó fokon könyvből nem kell oktatnunk, és semmit sem szabad könyv nélkül bemagolni a gyermeknek. A többi fokokon könyvből kell ugyan tanulnunk, de arra kell törekednünk hogy ne könyv nélkül, ne gépiesen tanuljunk, mert arra automat-gépet is betaníthatunk. Az értelmes tanuláson a gondolkozó, az okoskodó tanulást értjük, tehát a tanulónak saját szavaival elmondását annak, a mit mondani akar. Saját szavaival pedig csak azt tudja elmondani, a mihez ért. A pedagógusok ugyan azt mondják, hogy ők ezt az elvet szem elől nem tévesztik s a gyermeket nem magoltatják, hanem arra szorítják, hogy a leczkét saját szavaival mondja el. Vajjon lehetséges-e ez? Ha közelebről vizsgáljuk a dolgot, átlátjuk ennek az állításnak a képtelenségét. Először azért, mert a saját szavaival elmondáshoz nincsen meg a szóbősége és fogalomköre hét, nyolcz, kilencz éves gyermeknek, másodsor azért, mert a tananyag meghaladja tehetségét, itéletét. Ugyan el bírja-e mondani a hétéves gyermek saját szavaival az elemi második osztályban tanított »Elemi katekizmus« tételeit?

És a szülők túrik, hogy kisebb gyermekeik elméleti tehetsége ilyenekkel élesedjék. Látszik, mennyire élesíti a mai módszer az elmét, mennyire finomítja az itéletet, hiszen a szülők is ebből az iskolából kerültek ki. De hogy elfogultsággal ne vádoltassam, menjünk más tέρre. Nézzük a nyelvtant. Hétéves gyermekek következő feladatokat kapnak: »Irrjátok ki a következő mondatokból a főrészeket, vagyis mind az alanyt, mind az állítmányt, úgy, hogy erezek magukban is mondatot képezzenek. Kati az erdőre ment.« »Irrjátok nyolcz olyan mondatot, melyekben tárgynev legyen az alany kiegészítője!« Milyen

jeles nyelvtudósok válnak az ilyen hétéves kisebb gyermekekből, a kiknek már e zsenge korban ily kiváló nyelvtani ismeretök van. Látszik a mai nemzedéken, látszik a tanítókon, kik ebből az iskolából kerültek ki.

Továbbá ilyet tanul nyolcz éves gyermek a nyelvtanból: »1. A jelző lehet birtokos jelző is. 2. A birtokos jelző azt fejezi ki, hogy valamely tárgynak vagy személynek ki, vagy mi a birtokosa. 3. A birtokos jelzőt így is mondhatjuk: birtokos; s az általa jelzett szót így: birtok. A birtokos és birtok összeköttetését birtokviszonynak mondjuk. 4. A birtokos viszonyban levő szavak erre a kérdésre felelnek: kinek vagy minek, mije? 5. A birtokos jelző gyakran nak, vagy nek ragot vesz fel. Sapienti sat.!

A pedagógusok jelentékeny része azt hiszi, hogy a könyv-nélkül tanulással, a gépies tanulással gyakorlódik az emlékezet, tehát erősödik. Ha ez a föltevés való volna, akkor némi kárpótlást nyújtani a megfigyelés és az ítélet elhanyagolásáért, gyengítéséért. De mivel ez a föltevés helytelen, minden belőle levont következés is helytelen. Könyv-nélkül tanulástól nem izmosodik emlékezetünk, épen úgy, mint szemünk nem erősödik a sötétségtől. Gépies, szajkómódra tanulás semmiféle értelmi erőt nem fejleszt. Az emlékezet épen olyan benntermett tulajdonságunk, mint a hallás, érzés és gondolkozás. Értelmünk gyarapodása pedig épen olyan élettani művelet, mint bármely testi szövetünk gyarapodása.

Az emlékezet az értelmi tehetségek alapja, kiinduló pontja, nélküle nem teszünk szert ismeretre. Az emlékezet az észrevétel és képzetek megtartása és felújítása. Ebből következik, hogy mind az, a mi az emlékezetre nehezedik, a gyermek észrevételi és képzetalkotási tehetségét meg ne haladja. Tehát a könyv-nélkül tanulás csak akkor neveli az emlékezetet, ha megfelel az ítéletnek, vagyis, ha a tárgy megfelel a gyermek ítélő tehetségének. Úgy, de akkor fölösleges, mert a megítélni-tudás egyértékes fogalom az ismerettel.

Soha se tévesszük tehát szem elől, hogy a mit a gyermek tud, azt könyv nélkül tudja, a mihez pedig nem ért, azt csak szajkómódra bírja bemagolni. A miből következik, hogy soha sem szabad könyv nélkül tanulni a gyermeknek. Hát a felső fokon szabad-e könyv nélkül tanulni? Ott sem. Sokan csodálkozva olvassák e sorokat és tagadóan rázzák fejüket, mondván, mire való az iskola, ha könyv nélkül nem tanít? Mire való a temérdek könyv, ha nincsen senki a ki bevágja? A könyv-nélkül tanulásra csak a hibás módszer vezetett, mely letért a természetes útról, mely kész szabályokat és elveket tált fel a növendékeknek, és szem elől tévesztette az emberi nem, valamint a gyermek önképzésének módját. A faj előbb ismereteket gyűjtött, azután

vonta le belőlök a következtetéseket, a szabályokat. Így tesz a szabadjára hagyott gyermek is: előbb ismeretekre tesz szert, előbb tapasztalatokat gyűjt, azután vonja le a tanulságokat. Az emberi nem előbb megteremtette a nyelvet, azután építette fel a nyelvtant belőle. Nem képtelenség tehát a nyelvtant tanítani akkor, mikor a gyermek még nem bírja a nyelvet? A természetes fejlődés menetéből ragadja ki az iskola a gyermeket és egyszerre más útra tereli. A mai iskolai módszer nem érzéklés útján ismerteti meg a világot a növendékkel, nem vezeti rá azokra a tényekre, melyekből a szabályok önként következnek, hanem kész szabályokkal, kész tantételekkel szolgál, a melyek a könyv-nélkül tanulást tették szükségessé. Azt mondhatná valaki, hogy ez az okoskodás meg nem áll, mert hiszen sem az anyanyelvét, sem idegen nyelvet nem tudhat senki elsajátítani, ha könyv nélkül nem tanul. Ez az ellenvetés hiábavaló és a tények összetévesztéséből ered. Hallomásból és utánzásból tanulja meg a gyermek a hangokat, a szókat, melyeknek értelme lassanként érlelődik meg benne. Csak ilyen úton tanulnak a nagyok is más nyelvet idegen földön. Minden más módszer sikertelen. Fordítani meg lehet tanulni más úton is, de beszélni nem. A nyelvnek első rendeltetése az élő közlés. De ha valaki a fordítást tartja előbbrevalónak a beszédnél, akkor sem szabad eltérni a nyelvtanulás természetes módszerétől. De nincsen is rá semmi szükség, sem célszerűségi, sem gyakorlati szempontból, mert könnyebben és gyorsabban tanulunk természetes úton, bármi legyen is a kitűzött cél.

De ha ebből az okoskodásból azt a következtetést vonná le valaki, hogy ne tanítsuk a gyermeket, ne küldjük iskolába, hagyjuk továbbra is szabadjára, ha az önképzés annyira célratörékvő és tudatos: az nagyon csalódnék. Mert a mondottakból nem az következik, hogy ne neveljünk, hanem, hogy helyesen neveljünk. És mivel a család, az iskola és a társadalom nevelő tényezők, mindhármokat olyan helyzetbe kell juttatnunk, hogy hivatásuknak a természetes fejlődés alapján megfeleljenek.

Az agyvelő homloki része (előagy) hét éves korban kezd fejlődni. A fejlődés szakában pedig a megterhelés egyértékes a megsemmisüléssel. Az agyvelőnek ez a része a gondolkodás székhelye, a miből következik, hogy hét-nyolcz éves gyermeket nem szabad rászorítani oly feladatokra, a melyek a gondolkodásra, az okoskodásra nagyon ránehezednek. Bölcselkedésre képtelen a gyerek. A káté és a nyelvtan bölcselkedésre szorúl: amaz a vallás, emez a nyelv filozófiája, tehát 8—9 éves gyerekeknek nem való. Szülők és tanítók sokszor tapasztalják, hogy a hat éves gyerek milyen nehezen boldogul az iskolában, a véletlenségből vagy szándékosan későbbben feladott hét-nyolcz

éves pedig könnyebben halad. De azt is tapasztalják, hogy a kik hat éves korban jóval kitűnnek a többiek fölött, később nagyon leszorúlnak. Ez a kimerülés, elsatnyulás következménye. Az elsőkből lesznek az utolsók, az utolsókból az elsők, ha kikerülnek az életbe. Manap igaz ez a közmondás, de ha a nevelés meg fog felelni az élettan követelményeinek, megdől, mert képtelenséget rejt magában,

Vajjon csak az első fokon, az elemi iskolában vezessük a gyermeket az önképzés útján? Vajjon a második fokon, a középiskolában, és a harmadik fokon, a felső iskolában, a recipiáláshoz, a tölcserezéshez fogjunk? Nézetem szerint szem előtt kell tartani a természetes fejlődés szabályait minden fokon, az önképzés elvét kell fogantatítani minden fokon. A módszert kell tehát minden fokon megváltoztatni. A mai módszernek az a sarkalatos hibája, hogy nem az erő kifejtésére vezet, hanem az erő elfajulására, továbbá, hogy csak a tehetséges növendékek birnak vele, de ezek is csak ideig-óráig, azután hamar kidőlnek. Minden módszernek pedig csak a közepes tehetségekre, a közepes emberre kell tekintettel lenni, nem pedig a kiváltságosakra, mert ilyen van legkevesebb. A mai módszer egyik kiváló fogyatkozása, hogy az ő segítségével nagyon nehéz megállapítani a közepes mértéket, mert a tanuló szenvedő állapotban van, csak befogad, cselekvő állapotban csak a tanító van, a ki közöl. Ha azonban az önképzés elvén épül fel az oktató módszer, akkor a tanító rögtön megítélheti, mire képes a növendék. A növendékek kiselejtezése, tehetségek szerint csoportosítása pedig szükséges, mert ez a haladásnak első föltétele a köznevelésben. Szervezeti baj lap-pang ott, a hol a gyermek könnyen és jó kedvvel nem tanul, vagy pedig a tanítás módszerében rejlik a baj. A kiselejtezéssel külön osztályba kerülnek az erősek, az épek, a tehetségesek, és különbe a gyengék. Ez az eljárás azért is nevezetes, hogy a tanító 20—25 növendéknél többet nem vezethet, tehát a mai képtelen számok, a 100—120-as létszámok önként elesnek.

A mai rendszerrel büntetés a leczke és börtön az iskola a gyermeknek, de még a felserdült is boldog, ha túl van iskolán és tanuláson, sőt annyira eltelt velők, hogy a nyilvános életben örökre hátat fordít a tanulásnak. Ennek kettős oka van. Vagy megcsömör-lött tőle, vagy pedig kimerült az idegzete és agyveleje hosszas vagy tartós pihenésre szorúl.

DR. LEGÁNYI GYULA.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.